

Програми «Жан Моне» у розбудові європейського університету

Лаврик Марина

Сумський державний
педагогічний університет
ім. А.С. Макаренка

Акцент на академічну інтернаціоналізацію є одним із рушійних чинників реформ вищої освіти в Україні та світі. Відповідно до Стратегії Мобільності Європейського Простору Вищої Освіти 2012 року, країнам рекомендовано розробити та впровадити національні шляхи інтернаціоналізації та мобільності. Одним з ефективних шляхів інтернаціоналізації вищої освіти у світі та в Україні, зокрема, є програми Жана Моне. Розглянемо, їх особливості детальніше.

Програма імені Жана Моне – це одна з освітніх програм Європейського Союзу, започаткована у 1990 році, мета якої полягає в підвищенні рівня знань та поінформованості учнів, студентів та суспільства в цілому з економічних, історичних, культурних та юридичних питань європейської інтеграції. Програму названо на честь Жана Моне – одного з «батьків-засновників» Європейського Союзу (Європейських Спільнот).

Жан Моне мав економічну освіту. Початок професійної діяльності розпочав на базі сімейного бізнесу, який спеціалізувався на виробництві коньяку. У 1930-х роках він був заступником Генерального секретаря Ліги націй, а 1940 подав Черчілеві ідею про франко-британський союз. У 1947-49 рр. він очолював французький Національний економічний план і брав участь у дальшому плануванні. Жан Моне прагнув до об'єднання європейського простору у всіх його вимірах. До цієї мети, на його думку, треба йти крок за кроком, дотримуючись так званого функціоналізму, тобто поступово передаючи дедалі більшу кількість сфер діяльності органам наднаціонального контролю. Жан Моне є автором крилатого вислову «Європи ніколи не було, — Європу ще треба створити». Як свідчить сьогоднішня створити Європу, як бачимо, вдалося.

Мета Програми Еразмус+, Жан Моне полягає у підвищенні рівня досконалості та майстерності у викладанні та проведенні досліджень у сфері європейської освіти, у наданні молодим вченим знань про сфери ЄС, які є актуальними для їхньої професійної діяльності. В рамках програми Жана Моне активно запроваджуються нові предмети євро інтеграційної тематики. Зазначимо, що з 2014 р. конкурси Жана Моне інтегровано в рамках нової програми Еразмус+.

Напрямок Жан Моне підтримує такі види діяльності:

- *Модулі Жан Моне* (викладання і дослідження). Вони представляють собою короткі освітні програми в галузі європейських студій у ЗВО. Мінімальна тривалість модулю складає 40 академічних годин на один навчальний рік. Характерною особливістю модулів є те, що їхній зміст може ґрунтуватися на одному конкретному предметі в галузі європейської освіти або мати мультидисциплінарний підхід, що в свою чергу передбачає науковий внесок одразу декількох професорів та експертів. Модулі реалізуються в таких формах: загальні або вступні курси з питань Європейського Союзу; спеціалізовані курси про події; основні тенденції та стан розвитку ЄС, а також літні школи та інтенсивні курси.

- *Кафедри Жан Моне* (викладання і дослідження). Під Кафедрою Жана Моне ми розуміємо викладацьку посаду (ставку) із спеціалізацією на європейських студіях для професорів (викладачів) університетів, яка діє протягом 3 років. Зазначену посаду може обіймати лише один професор, який повинен забезпечити викладання обсягом мінімум 90 академічних годин за один навчальний рік. До основних видів діяльності Кафедри Жана Моне відноситься викладання євро інтеграційних студій студентам інших факультетів з метою їх ефективної підготовки до подальшої професійної діяльності; заохочення, консультування та наставництво молодих викладачів та дослідників, проведення або наукове керівництво досліджень євро інтеграційної тематики, а також проведення різноманітних заходів (конференцій, семінарів, вебінарів тощо), присвячених питанням євроінтеграції.

- *Центри досконалості Жан Моне* (викладання і дослідження). Вони представляють собою осередок компетентностей та знань, пов'язаних із ЄС. Центр досконалості Жан Моне акумулює досвід та компетентності висококваліфікованих експертів і має на меті сприяння між різними навчальними дисциплінами та ресурсами, що стосуються європейських студій. Центр також має бути відкритим для громадянського суспільства. Цим напрямом підтримуються наступні види діяльності: організація та координація людських ресурсів, а також накопичення документальних ресурсів з європейських студій; проведення досліджень з проблем, присвячених євро інтеграційним процесам, систематична публікація результатів досліджень, участь у розробці змісту європейських студій, оновлення існуючих програм. Центри досконалості передбачають співпрацю декількох закладів чи організацій.

- *Підтримка асоціацій*. Зазначимо, що напрям Жан Моне здійснює підтримку асоціацій, які всіляко сприяють вивченню євро інтеграційних процесів. До асоціацій висуваються такі вимоги як відкритість та міждисциплінарність. Підтримка надається лише офіційно зареєстрованим асоціаціям, які мають статус незалежної юридичної особи. За час своєї діяльності асоціації повинні стати осередком довідково-інформаційних знань у сфері ЄС. Зазначений напрям підтримує організацію та впровадження статутної діяльності асоціацій, а також проведення досліджень з питань євроінтеграції.

- *Мережі Жан Моне* (дебати з академічною спільнотою). Вони повинні взяти на себе роль мультиплікаторів, які поширюють знання в контексті євроінтеграційних процесів. Мережі збирають інформацію, обмінюються практиками, накопичують знання та пропагують євроінтеграційні процеси по всьому світові. Заходи цього напрямку також можуть бути спрямовані на підтримку чи посилення вже існуючих мереж, що підтримують певні види діяльності, приміром, сприяють залученню молодих дослідників до вивчення тем, пов'язаних з ЄС. Зазначені проекти вимагають участі принаймні 3 партнерських організацій з різних країн. Таким чином, Мережі Жан Моне мають на меті реалізацію проектів багатонаціонального виміру. Мережі

підтримують такі види діяльності: збір та поширення інформації та результатів методологій, що залучалися під час досліджень та викладання європейських студій; поглиблення співпраці між ЗВО та іншими установами, які приймають участь у процесах інтеграції; обмін набутими знаннями та досвідом; посилення співпраці та створення платформи для обміну знань з актуальних питань євро інтеграційної політики.

- *Проекти Жан Моне* (дебати з академічною спільнотою). Проекти Жан Моне підтримують інновації, обмін знаннями (та взаємозбагачення його учасників) та поширення європейського контенту. Ці проекти ґрунтуватимуться на односторонніх заявках – хоча до запропонованої діяльності можуть бути залучені інші партнери – та можуть тривати від 12 до 24 місяців. Існує декілька типів проектів: «Інновації», «Взаємозбагачення», «Поширення змісту».

Конкурси з відбору проектів для участі в програмі Жана Моне оголошуються щорічно, зазвичай у січні-лютому. Конкурси проводяться та координуються Виконавчим агентством з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (ЕАСЕА) за мандатом Європейської Комісії. Україна як активна учасниця євро інтеграційних процесів приймає активну участь у конкурсних програмах Жана Моне. Слід зазначити, що українські ЗВО мають високі результати. За період з 2014 до 2018 р.р. 55 (з поданих 575) проектів Жана Моне стали переможцями п'яти конкурсів. Серед виконавців з України, 34 заклади вищої освіти України, 1 дослідницький інститут НАН України, 8 громадських організацій, 4 кафедри, 1 центр досконалості, 4 проекти і 5 асоціацій Жана Моне. Загальний бюджет гранту ЄС складає 1 734 296 Євро. Таким чином, можемо зробити висновок, що програми Жана Моне мають велику роль у розбудові європейського університету.

Література:

Керівництво до Програми Еразмус+/ Erasmus+ Programme Guide 2017 р. (версія2 (2017):20.01.2017) - (переклад українською мовою). 435 с. Режим доступу:

http://erasmusplus.org.ua/images/phocadownload/documentation/ErasmusProgrammeGuide_2019-UA%20highlighted%202.pdf